

De kracht van verbondenheid

De kernvraag van de lezing van Jos Van Gennip is dezelfde vraag die ons als CDA-ers al langer bezighoudt, en de vraag die mede ten oorsprong ligt aan de oprichting van de PPP, 5 jaar geleden: “Hebben wij als CDA nog een werkend verhaal voor de problemen van deze tijd?” Ook onze ex-voorzitter van het CDA-Brabant stelde deze vraag op zijn weblog van 27 november (zie <https://www.cda.nl/noord-brabant/actueel/toon/de-mening-van-wil-van-der-kruis/>).

De geschiedenis van de Christendemocratie kun je als volgt beschrijven: Het eerste Christelijk Sociaal Congres kwam bij elkaar in 1891, naar aanleiding van het verschijnen van de Pauselijke encycliek Rerum Novarum. Deze encycliek wees op de kwetsbaarheid van de mens die gevangen zat in een onderdrukkend systeem van arbeid en kapitaal. Wat wij Christendemocratie noemen is de politieke stroming die hieruit voortkwam. De mens moest gemeenschappen vormen, en de staat moest die faciliteren, zodat de mens niet langer economisch uitgebuit zou worden, maar ingebed kon zijn in een sociaal-culturele setting.

Het honderdjarig jubileum van dit congres, in 1991, had als titel “Bedreigde verantwoordelijkheid”, en ging over de verhouding tussen staat en individu. Het individuele handelen en initiatief werd nl. steeds meer ingeperkt door regelgeving van de overheid. We zien ook dat de oude gemeenschapsvormende instituten als vakbewegingen en Kerken aan het afkalven waren. Het CDA dat in 1980 is opgericht heeft hierop helaas tot dusver geen bevredigend antwoord op gegeven.

Nu is het 2015. Van Gennip ziet als huidig grootste maatschappelijke probleem de vervreemding. De mens is, door het verlies van vertrouwde instituten die gemeenschapsvormend waren, zijn oorspronkelijke natuur kwijt, de verbinding met zijn Schepper, zijn vanzelfsprekende sociaal-culturele setting. Tegelijkertijd dreigen we sociaaleconomisch gezien terug te geraken in 1891:

De mens wordt nog steeds (in ontwikkelingslanden) en opnieuw (in de Westerse wereld met zijn vrijemarkteconomie en globalisering) behandeld als een homo economicus.

We moeten inzien dat de wereld heel snel verandert, door o.a. automatisering, sociale media en wetenschap. Alle voorspellingen uit 1991 zijn achterhaald. Er is veroudering, secularisering, en geopolitieke verandering. Er zijn grenzen aan onze economie.

In sommige delen van Europa bestaat grote werkeloosheid. Volgens Aart-Jan de Geus hebben 26 miljoen kinderen in Europa startproblemen (gebroken gezinnen, armoede, criminaliteit). In Berlijn wordt vandaag de dag een op de drie gestorvenen door de gemeente begraven omdat zich niemand meldt om de verantwoordelijkheid voor de begrafenis op zich te nemen. Dat betekent waarschijnlijk ook, dat in de laatste levensmaanden of zelfs jaren geen verwanten, vrienden of kennissen zich om de inmiddels overledene bekommerd hebben. Zo'n samenleving willen we dus niet.

Overall neemt het populisme toe en mensen twijfelen aan Europa.

Het visiedocument voor het Congres in 2016, “de Kracht van verbondenheid” geeft hierop een andere benadering: er moet opnieuw gemeenschapsvorming ontstaan en die moet gestimuleerd worden door de overheid. Omdat de wereld verandert, is het logisch en natuurlijk dat oude instituten zullen omvallen. We zullen dat moeten accepteren, en er niet

krampachtig aan vast moeten willen houden. Er zullen wel nieuwe verbanden voor in de plaats moeten komen.

Het CDA heeft hiervoor alles in huis. We moeten inzetten op kleine gemeenschappen, op de maatschappelijke kracht van ondernemen.

Nodig is een cultureel-economische revolutie. In het rapport gaat het niet om de ontkenning van de economische waarden, maar ook om de andere waarden. Laten we echter niet te paternalistisch zijn. Laat het CDA in ieder geval inzetten op het signaleren van de onrust in de maatschappij, het vormen van kleine gemeenschappen, het verminderen van controlezucht. Laten we loslaten en dan verbinden, maar wel met steun van de overheid

Van Gennip kan de bezorgdheid wegnemen van Wil van der Kruijs, dat de C van het CDA andersgelovigen zou kunnen belemmeren om van het CDA lid te worden: de C staat niet voor Christelijke politiek, maar voor Christendemocratie, een politieke stroming waaraan “alle mensen van goede wil” (citaat Paus) kunnen deelnemen.

Aan het eind van de avond blijven - na een levendige discussie met de PPP-deelnemers - voor ons nog enkele cruciale vragen onbeantwoord. Met deze vragen kunnen wij als CDA-ers zelf meteen aan de gang (zoals een toehoorder zei: “ik hoor hier het Appèl van het CDA in doorklinken”):

1. Hoe gaan deze gemeenschappen vorm krijgen, en 2. Wie gaat ze vormen? 3. Als er een overheidsondersteuning zou komen, mogen er dan “beginnersfouten” worden gemaakt? M.a.w. zou de overheid van nu in de toekomst weer in staat kunnen zijn tot afstand nemen en loslaten, zodat mensen met particulier initiatief en talent voor verbinding minder bang hoeven te worden voor controle, voor de regel- en afrekencultuur van de staat?

verslag: Herbertine Buiting